
Nico Randeraad en Joris Roosen

TEN GELEIDE

Het Jaarboek waarin u bent beginnen te lezen neemt u mee naar bekende en minder bekende aspecten van de moderne geschiedenis van Limburg. Geschiedenis is nooit af. Het heden komt telkens met nieuwe vragen en inzichten, die aan het verleden getoetst kunnen worden. Vanuit dat gezichtspunt hebben we een ‘discussiedossier’ opgenomen naar aanleiding van het theatercollege dat Sandra Phlippen, hoofdeconoom bij ABN AMRO en bijzonder hoogleraar ‘Duurzaam bankieren’ aan de Rijksuniversiteit Groningen, eind vorig jaar in de reeks ‘Dansen op de mijnen’ hield. Zij pleit in haar lezing, die u hier ook kunt nalezen, voor een herwaardering van de transitie die Zuid-Limburg heeft doorgemaakt na de sluiting van de mijnen. Uit die transitie, zo betoogt zij, zijn belangrijke lessen te trekken voor de klimaatopgave waar Limburg, Nederland en de wereld voor staan.

Onder het redacteurschap van Ernst Homburg hebben we drie historici, Johan Schot, Ad Knotter en Ben Gales, gevraagd de analyse van Phlippen tegen het licht te houden, in het bijzonder met de vraag in hoeverre de historische context inderdaad de functie kan hebben die zij eraan ontleent. Het klimaatvraagstuk zelf staat dus niet ter discussie, wel de rol die geschiedenis kan spelen in het begrip van het heden en het denken over de toekomst. Dat de Limburgse geschiedenis relevant kan zijn, staat buiten kijf. Hoe je die beoordeelt en welke elementen je eruit licht, zijn vragen waarover te discussiëren valt. De redactie van het Jaarboek neemt hier uiteraard geen positie in; we hebben Phlippen wel gevraagd te reageren op de kritiek. Die repliek vindt u aan het eind van het discussiedossier.

Tot op zekere hoogte aansluitend bij het thema van de betekenis van het mijnverleden is het artikel van Afra de Mars over de ruimtelijke transitie van het gebied waar de Limburgse mijnbouw plaatsvond. Na de aankondiging van de mijnsluiting rees de vraag wat te doen met de kolossale bouwwerken en andere restanten, zoals de mijnsteenbergen. De slogan ‘van zwart naar groen’ deed zijn intrede. Iedereen leek zich in deze gedachte te kunnen vinden maar, zo betoogt De Mars, het was noch aan de direct betrokkenen noch vanuit latere perspectieven precies duidelijk wat die overgang impliceerde. Tussen zwart en groen zat veel grijs.

Ook in het verlengde van de doorwerking van de mijnbouwgeschiedenis hebben Judith Van Puyvelde en Afra de Mars hun expertise samengevoegd in een inventarisatie- en onderzoeksproject naar de aanwezigheid van glas-in-lood ramen die als thema mijnbouw hebben. Van Puyvelde doet promotieonderzoek naar glas-in-lood atelier Nicolas, terwijl De Mars een proefschrift schrijft over de landschapsgeschiedenis van de Domaniale Mijn. In hun bijdrage aan dit Jaarboek doen zij verslag van hun gezamenlijke project en belichten zij enkele markante voorbeelden.

Verder werpt Eddy de Beaumont nieuw licht op de steun die het Belgische annexatiestreven van de periode direct na de Eerste Wereldoorlog uit Nederlandse kringen zou hebben gehad. Hij probeert vooral te ontrafelen in hoeverre Maas-trichtse industriëlen het idee van de inlijving van Nederlands Limburg door België steunden. Die kwestie ligt een stuk genuanceerder dan tot nu toe in de historiografie wordt aangenomen.

Jan Brauer kijkt vervolgens naar de pressie die er zo'n vijftien jaar later vanuit Duitsland op Limburg en de Limburgers werd uitgeoefend om het gedachtegoed van het Derde Rijk te omarmen. Hij neemt ons mee naar de jaren vanaf 1933, toen de nazipropaganda vanuit Duitsland steeds fellere vormen begon aan te aannemen. De Limburgse grensregio fungeert als politiek membraan dat ideeën doorlaat maar ook als effectieve barrière kan werken.

Erfgoedhistoricus Chris Dols gebruikt zijn eigen crossmedia project 'Veurvaarders' – verhalen en liedjes over zijn familiegeschiedenis – om te verkennen hoe professionele geschiedschrijving en verschillende kunstuitingen, zoals literaire fictie en muziek, elkaar kunnen versterken. Hij laat zien dat zijn 'verklankt verleden' een aantrekkelijke en overtuigende vorm van publieksgeschiedenis kan zijn.

Het beeldkatern doet dit keer een greep uit de fotocollectie van de Limburgse Land- en Tuinbouw Bond, die bij het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg bewaard wordt. Peter de Vreede, voormalig fotoarchivaris bij *De Limburger* en nu vrijwilliger bij het SHCL, vertelt in een interview met Joris Roosen over zijn onderzoek in het LLTB-archief. Het SHCL is bezig de gehele fotocollectie van de LLTB te digitaliseren en online aan te bieden. De Vreede geeft commentaar op een twintigtal foto's die hij voor het Jaarboek heeft geselecteerd. Het is interessant te lezen hoe hij naast zijn eigen speurvermogen ook het collectief geheugen van de LLTB heeft ingeschakeld om de foto's nauwkeuriger te kunnen beschrijven.

Wij wensen u veel lees- en kijkplezier.

Nico Randerad en Joris Roosen